

Lars Lindell

I mars 1972 lyckades VOK efter flera års sökande att uppbringa en klubbstuga, belägen på Ängsö, ca 20 km SE Västerås. I och med att denna stuga hyrdes, uppgjordes också en del planer på ornitologisk undersökningsverksamhet i området, med klubbstugan som given utgångs- och samlingspunkt. Denna undersökningsverksamhet kan sammanfattas i följande punkter:

1. Observationer av övervintrande, rastande och häckande fåglar på traditionellt sätt.
2. Inventering av häckfågelfaunan.
3. Försök att finna de bästa fågelområdena på huvudön Ängsö.
4. Simultanobservationer av sträckande fåglar.
5. Insamling av material angående samtliga flyttfåglars ankomst- och bortflyttningdatum.

Av dessa punkter har häckfågelinventeringen (2) varit den viktigaste och största arbetsuppgiften. En sammanfattning av denna följer nedan:

FÅGELFAUNAN I ÄNGSÖARKIPELAGEN

18 maj - 2 juli 1972

Inledning

Under tiden 18 maj - 2 juli har författaren studerat fågelfaunan i Ängsöarkipelagen. Undersökningarna har omfattat bevakning på traditionellt sätt av häckande och rastande fåglar. Föreliggande uppsats behandlar den häckande fågelfaunan, med särskild vikt lagd vid fiskgjuse och "vitfågel". Med "vitfågel" avses trutar, måsar och tjärnor.

Inventeringsområdet begränsas i öster och söder av länsgränsen och i väster och norr av Ängsös gamla sockengräns.

Metodik

Huvudön Ängsö undersöktes huvudsakligen till fots, samt vid några tillfällen per cykel. Några fritt liggande observationsplatser, där man har översikt över och kan avlyssna stora ytans användes upprepade gånger. Stränder och vassar granskades även från båt.

Övriga öar inventerades från roddbåt. Observationerna gjordes under sakta rodd runt ön och iakttagna och hörda fåglar noterades. Några enstaka öar genomsöktes till fots. Landstigning undveks dock för att störa så lite som möjligt. Systematiskt boletande har ej ansetts nödvändigt. Fåglarnas uppträdande ger i de flesta fall tillräckliga indicier på om häckning förekommer eller ej.

Felkällor

Metoden att ur det erhållna materialet fransräkna antalet "par" genom att anta att följande observationer motsvarar par: sjungande fågel; varnande fågel; två individer av samma art tillsammans; hane bestamt. Detta är en metod som ger ett lägre resultat än det verkliga. Man kanske endast registrerar 1/4 - 3/4 av de besatta reviren.

Resultat

För utförligare uppgifter hänvisas till Meddelande nr:6 1972 Naturvårdsenheten, Länsstyrelsen: "Fågelfaunan i Ängsöarkipelagen 18 maj - 2 juli 1972" av författaren. 75 öar, holmar, skär och stenar finns upptagna i denna stencilerade uppsats. Därav har ca 65 stycken kontrollerats på fåglar. I nämnda uppsats är vidare fågelfaunan och häckningarna redovisade per ö, men det synes onödigt att här närmare precisera häcklokalerna. Därför följer endast ett sammandrag av de intressantare häckningarna.

I inventeringsområdet observerades sammanlagt 102 arter, av vilka ca 80 häckar. 90 % av antalet häckande vitfåglar finns på 7 öar, eller 9 % av samtliga ö-bildningar.

Häger (Ardea cinerea) Under hela våren sågs flera hägrar längs södra Oxfjärden. Den 10.6 besöktes en ö i Oxfjärden med båt och ett bo hittades högt upp i en gran. Två ungar sågs i boet för första gången 15.6 och dessa var kvar 2.7, varefter inget ytterligare besök gjordes.

Rördrom (Botaurus stellaris) 1 ex hördes hela våren från vassarna längs Oxfjärden och sannolikt häckade 1 par.

Vigg (Aythya fuligula) Häckar sparsamt i området.

Knipa (Bucephala clangula) 1 häckning konstaterades. Flera översomrande ex iaktogs.

Storskrake (Mergus merganser) Sparsam som häckfågel.

Kanadagås (Branta canadensis) Ett relativt stort antal översomrar längs stränderna, bl.a. i Ängsösundet. Flera häckningar noterades.

Knölsvan (Cygnus olor) En gammal fågel med ungar sågs vid Sagåns utlopp.

Brun kärrhök (Circus aeruginosus) 1 par fanns i området och häckade troligen vid Oxfjärden.

Fiskgjuse (Pandion haliaetus) Ca 17 par fiskgjuse häckar i området. 12 av dessas bon hittades. Arten finns representerad på minst 12 öar, vilket är ca 16 % av samtliga ö-bildningar. Flera bon som var bebyggda i maj övergavs i juni, och i minst 1 fall på grund av mänsklig störning. Häckningsresultaten är okända, men "vorkar" vara relativt dåliga.

Morkulla (Scolopax rusticola) Relativt vanlig häckfågel.

Havstrut (Larus marinus) På ön Grisen, blott ett par stenar i Grisfjärden, sågs havstrut vid varje besök i juni. Som mest 2 ad och 4 juv den 12.6, vilket framkallade misstankar om häckning i området.

Gråtrut (*Larus argentatus*)

I hela arkipelagen noterades 264 ex på 17 öar. Därav fanns 188 ex på 4 öar, vilket betyder att 71 % av beståndet finns på 5 % av samtliga ö-bildningar. Största kolonin var på ca 100 ex.

Fiskmåsar (*Larus canus*)

Sammanlagt observerades 103 par, fördelade på 10 öar. Av dessa fanns 81 par på 5 öar, vilket är 79 % av antalet par fiskmåsar på 7 % av antalet ö-formationer. Största kolonin var på 30 par.

Skrattmåsar (*Larus ridibundus*)

Häcker endast på en ö, där minst 250 par finns. På ön häcker också de övriga vitfågeln, som förekommer i området.

Fisktärna (*Sterna hirundo*)

143 par noterades på 6 öar. Samtliga tärnor finns alltså på 8 % av antalet ö-bildningar. 86 % av beståndet häckar på öar med annan vitfågel, särskilt fiskmåsar. Största kolonin bestod av 40 par.

Kattuggla (*Strix aluco*)

6-8 par. Finns i anslutning till de större gårdarna.

Hackspettar (*Picidae*)

Karaktärsfåglar för ön. Gröngöling, större och mindre hackspett, spillkråka och göktyta är representerade.

Näktergal (*Luscinia luscinia*)

8 sjungande ex hördes i maj - juni.

Gräshoppsångare (*Locystella naevia*)

3 ex på Ångsö i början av juni.

Ortolansparv (*Emberiza hortulana*)

Talrikt representerad på Ångsö. Under juni inräknades 13 sjungande ex. Kan betecknas som en karaktärsfågel i områdena öster om huvudvägen till slottet
